

JESÚS HERRERA Un Hamlet în stil(uri) Flamenco

Celebra poveste a lui Hamlet a fost propusă publicului pe parcursul a patru secole în felurite interpretări și transpuneri scenice, dar instrumentarul artistic Flamenco n-a fost folosit absolut niciodată... până la JESÚS HERRERA. Dansator și coregraf format de către Antonio Gades, cel care a demonstrat - mai ales în filmele lui Carlos Saura - potențialul Flamenco-ului de a dobândi noi valențe ca artă performativă, consacrat apoi ca solist în colective precum Andalusian Dance Company sau ansamblul nipon condus de Yoko Komatsubara, dar și ca autor de spectacole originale cu propria companie, Jesús Herrera și-a prezentat pentru întâia oară versiunea sa Flamenco, *Hamlet - La Danza del Melancholico*, în 2019, la San Sebastián, iar publicul român a avut șansa să se bucure de experiență în cadrul Festivalului Internațional Shakespeare de la Craiova, în această primăvară. În dialog, am încercat să aflăm mai multe de la Jesús Herrera despre propriul proces de translație a unor narrative clasice în expresie corporală și cum evaluează capacitatea de reinventare a unei arte cu puternice rădăcini tradiționale, astfel încât să rămână relevantă în secolul XXI.

ESPAÑOL ABAJO

Referitor la numele companiei tale, Jesús Herrera Flamenco Ballet, baletul trimite la structuri și reguli stricte, pe când flamenco sugerează mai curând eliberare în expresie. Cum te definește acest tandem?

Noi nu facem balet în sensul clasic. Am folosit expresia "balet flamenco" în numele ansamblului doar pentru că, în fond, spectacolele noastre pot fi asimilate unui balet realizat cu mulți oameni, fiindcă altfel, în general, combinăm dansurile spaniole - cel mai adesea

de inspirație Flamenco - și teatrul. În cadrul spectacolului *Hamlet*, de exemplu, am apelat la diferite stiluri de Flamenco [palos] din cele câteva zeci care există, precum *petenera*, *bulería*, *tarantas*, *seguiriyas*, *soleás*, iar motivul pentru care am reușit să combin povestea scrisă de Shakespeare cu

dansurile Flamenco este acela că prințul Hamlet trece printr-o serie întreagă de stări de spirit, pe care le regăsim cumva și în Flamenco, acesta putând exprima perfect emoții și simțăminte precum melancolia, tristețea, bucuria, dragostea, dorința de răzbunare sau furia. De exemplu, Hamlet își pierde tatăl, o persoană care îi este foarte dragă, și pentru a-l defini în acele momente, dintre toate aceste palo [stiluri], am apelat la *taranto*. Istoria *taranto* în cadrul artei Flamenco vorbește despre lucrători care au coborât în mină [stilul s-a născut muzical în zona minieră a Almeriei, parte a

ESPAÑOL ABAJO

Hamlet, Festival Shakespeare Craiova, 2024, foto © Albert Dobrin

grupului 'cantes de minas', iar ca dans, a fost creat de Carmen Amaya, în 1940 - n.r.), din care mulți nu s-au mai întors, deci muzica emană o anume tristețe și melancolie, care mi s-au părut perfecte și în cazul personajului nostru pentru a exprima pierderea unei ființe umane.

Dar de ce tocmai Hamlet? Ce anume te-a atras la această poveste de te-a determinat să o reinterpretezi prin dans?

Atunci când mi s-a propus să fac un spectacol în premieră la Teatrul Victoria Eugenia din San Sebastián, evident, am început să mă documentez, căutând o poveste care să mi se potrivească. Știam deja *Hamlet*, bineînțeles, dar nu mă raportasem niciodată la piesă din perspectiva asta și, citind-o din nou, mi-a atras atenția prin faptul că personajul prințului și, de fapt, tot ce se întâmplă în piesă, se pretează extraordinar de bine pentru un spectacol hibrid de Flamenco... dans, teatru și muzică, care nu e doar Flamenco, fiindcă există și o parte cântată de un cor liric, al cărui dirijor este José Enrique de la Vega, directorul nostru muzical. Dincolo însă de asta, am fost foarte impresionat de personaj pentru că, personal, treceam printr-o perioadă în care existau unele asemănări cu ceea ce simțea Hamlet.

**Citiți interviul complet cu JESÚS HERRERA
pe www.zilesinopti.ro**

Prin schimbarea formei de expresie, inevitabil, spui povestea lui Hamlet într-un alt fel decât a scris-o Shakespeare. Care au fost etapele procesului de dezvoltare creativă a spectacolului?

După cum era firesc, mai întâi m-am aplecat asupra textului dramatic, în baza căruia am realizat libretul, versurile acestuia repartizându-le apoi în ceea ce cântă corul liric și ce interpretează solistul vocal. Pe partea de muzică, în proces, după ce mă înțeleg cu directorul muzical, cel care se ocupă de partea orchestrală și de cor [în cadrul Festivalului Shakespeare, în spectacol a performat Corul Operei Române Craiova - n.r.], mă întâlnesc cu chitaristul ce urmează să performeze pe scenă pentru a pune în valoare muzica Flamenco. Pornind de aici, trebuie să dezvolt după aceea proiectul întregului spectacol, începând cu mișcarea scenică și coregrafia. Un aspect important în cazul lui *Hamlet* este acela că am optat să nu spun povestea cronologic, ci în mai multe acte separate. În cele cinci acte, mă bazez în principal pe relația lui Hamlet cu apropiații săi, cu părintele, cu regina-mamă și cu Ofelia, dar și cu el însuși, dorind să accentuez la nivel de nuanță consumul său emoțional interior... deci nu am vrut să fac o piesă cronologică, așa cum dictează textul inițial. M-a interesat mai puțin să arăt o succesiune de momente, după cum o face piesa, cât o succesiune de stări care definesc, în ansamblul lor, personalitatea lui Hamlet. [...]

Hamlet, foto © Jesús Herrera facebook

La historia famosa de Hamlet se ha ofrecido al público a lo largo de cuatro siglos en diversas interpretaciones y transposiciones escénicas, pero nunca se había utilizado la instrumentación artística del flamenco hasta que llegó JESÚS HERRERA. Es un bailarín y coreógrafo que ha demostrado, especialmente en las películas de Carlos Saura, el potencial del Flamenco para adquirir nuevos valores como un arte escénico. (...) Jesús Herrera presentó por primera vez su versión flamenca, Hamlet - La Danza del Melancólico, en 2019 en San Sebastián. La audiencia rumana tuvo la oportunidad de disfrutar de la experiencia esta primavera en el Festival Internacional Shakespeare en Craiova, Rumania. En el diálogo, intentamos aprender más de Jesús Herrera sobre su propio proceso de traducción de las narrativas clásicas a la expresión corporal y cómo valora la capacidad de reinventar un arte con fuertes raíces para que siga siendo relevante en el siglo XXI.

Respecto al nombre de su compañía, Jesús Herrera Flamenco Ballet, el ballet se refiere a estructuras y reglas estrictas, mientras que el flamenco sugiere más bien libertad de expresión. ¿Cómo os define este tándem?

No hacemos ballet en el sentido clásico. Utilizamos la expresión «flamenco ballet» en el nombre del conjunto simplemente porque, al fin y al cabo, nuestras actuaciones se pueden comparar con un ballet interpretado por mucha gente, porque por lo demás normalmente combinamos danzas españolas —la mayoría de las veces de inspiración flamenca— y teatro.

En Hamlet, por ejemplo, utilizamos diferentes palos flamencos de las decenas que existen como la petenera, la bulería, las tarantas, las seguiriyas, las soleás, etc. La razón por la que pude combinar la historia de Shakespeare con los bailes flamencos es que el príncipe Hamlet experimenta una serie de estados de ánimo, que de alguna manera también se encuentran en el flamenco, que pueden expresar perfectamente emociones y sentimientos como la melancolía, la tristeza, la alegría, el amor, la venganza o la ira.

Por ejemplo, Hamlet pierde a su padre, una persona muy querida para él, y para definirlo en esos momentos, entre todos esos palos recurrí al taranto.

La historia del taranto en el arte flamenco está relacionada con los trabajadores que bajaban a las minas [el estilo nació musicalmente en la zona minera de Almería, formando parte del grupo de los cantes de minas y, como baile, fue creado por Carmen Amaya en 1940 —nota del editor], muchos de los cuales nunca regresaron. Por ello, la música tiene cierta tristeza y melancolía, lo que me pareció perfecto para que nuestro personaje expresara la pérdida de un ser humano.

Pero, ¿por qué Hamlet? ¿Qué le atrajo de esta historia que le llevó a interpretarla a través del baile?

Cuando me propusieron hacer un estreno en el teatro Victoria Eugenia en San Sebastián, obviamente me puse a investigar, a buscar una historia que me encajara. Ya conocía Hamlet, desde luego, pero nunca había abordado la obra desde esa perspectiva, y al leerla de nuevo, me llamó la atención que el personaje del príncipe y, de hecho, todo lo que ocurre en la obra, se presta extraordinariamente bien a un espectáculo híbrido de flamenco: baile, teatro y música, que no es sólo flamenco, porque también hay una parte cantada por un coro de ópera, dirigido por José Enrique

de la Vega, nuestro director musical. Sin embargo, más allá de eso, me impresionó mucho el personaje porque, personalmente, estaba experimentando una época en la que había algunas similitudes con lo que sentía Hamlet.

Al cambiar la forma de expresión, inevitablemente cuenta la historia de Hamlet de una manera diferente a como la escribió Shakespeare. ¿Cuáles fueron las etapas en el desarrollo creativo de la representación?

Como era natural, primero trabajé en el texto dramático, en base al cual escribí el libreto, y luego dividí la letra en lo que canta el coro de la ópera y lo que canta el solista vocal.

Todas forman parte de la obra Hamlet, pero obviamente cambié algunas palabras para adaptarlas a la creación musical. En cuanto a la música, en el proceso, después de llegar a un acuerdo con el director musical, el encargado de la parte orquestal y coral [durante el Festival Shakespeare, el Coro de la Ópera Rumana de Craiova actuó en el espectáculo —nota del editor], me reúno con el guitarrista que actuará en el escenario para enfatizar la música flamenca.

A partir de ahí, tengo que desarrollar el proyecto de todo el espectáculo, empezando por el movimiento escénico y la coreografía.

Esta fase me puede llevar mucho tiempo, porque una idea o una decisión que hoy me parece buena puede resultar al día siguiente inviable o menos inspirada que otra que me viene a la mente sobre la marcha, sobre todo cuando estamos hablando de preparar toda la puesta en escena, incluido el decorado y la iluminación.

Un aspecto importante de Hamlet es que he optado por no contar la historia cronológicamente, sino en varios actos separados.

En los cinco actos, me baso principalmente en la relación de Hamlet con sus íntimos, con su padre, la reina madre y Ofelia, pero también consigo mismo, queriendo subrayar con matices su consumo emocional interior... Así que no quería que fuera una obra cronológica, como dicta el texto original.

Me interesaba menos mostrar una sucesión de momentos, como hace la obra, que mostrar una sucesión de estados que definen, en su conjunto, la personalidad de Hamlet.

Traducido por: Sandra Ezquerro

+34 607 491 469

info@flamencoagency.com